832/09

Den 30. november 2009 blev i sag nr. 75.766:

xxxx xxxxx xxxxxxx
xxxxxxxxxxx

xxxxxxxx xxxxxx xxxxxxxxxx
xxxxxxxx xx
xxxx xxxxx

mod

PensionDanmark
Langelinie Allé 41
2100 København Ø

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

Livsarvingerne efter den nu afdøde forsikringstager, der havde arbejdsmarkedspensionsordning med dødsfaldsdækning i PensionDanmark, klager over, at selskabet har udbetalt dødsfaldssummen til forsikringstagerens samlever.

Livsarvingerne gør gældende, at de har krav på at få udbetalt dødsfaldssummen, som ifølge sagens akter skal udbetales til "nærmeste pårørende".

Selskabet henviser til, at den stedfundne udbetaling til afdødes samlever er i fuld overensstemmelse med de forsikringsbetingelser, som var gældende på dødsfaldstidspunktet. Ifølge disse betingelser går forsikringstagerens samlever (hvis samlivet har varet mindst to år) forud for forsikringstagerens børn, når udbetalingen skal ske til "nærmeste pårørende".

Nævnet har den 6/3 2009 fra afdødes datter modtaget klageskema bilagt supplerende redegørelse, hvoraf følgende fremgår:

> "Klager i ovennævnte sag er afdøde …s børn og klagen indgives i anledning af, at forsikringsbeløbet i Pension Danmark Pensionsforsikringsaktieselskab er udbetalt til afdødes samlever …

[Forsikringstageren] afgik ved døden den 18.02.2008.

Dagen efter dødsfaldet drøftede afdødes datter … forsikringsspørgsmål med afdødes samlever ... Sidstnævnte oplyste, at der ikke var tegnet forsikringer som gensidigt sikrede de to og hun gav udtryk for, at hun godt vidste at de to samlevere hver især var deres børns nærmeste i den pågældende situation.

Denne oplysning var i tråd med det som afdøde havde oplyst overfor [datteren] før jul 2007, hvor han oplyste, at børnene var begunstigede på den pensions- og forsikringsordning han havde.

Børnene har derfor med forundring konstateret, at afdøde havde en pensions- og forsikringsordning i Pension Danmark og at engangsbeløbet ved dødsfald kr. 200.000,00 er udbetalt til afdødes samlever.

Ved henvendelse til Pension Danmark er det konstateret, at afdøde ikke har tegnet nogen ny forsikringsordning efter 1. januar 2008, hvor de nye begunstigelsesbestemmelser i forsikringsaftalelovens § 104 trådte i kraft og at han ikke efter 1. januar 2008 har udarbejdet en ny begunstigelsesbestemmelse.

Derimod har Pension Danmark uden at indhente forsikringstagerens underskrift ændret sine generelle vilkår, herunder bestemmelsen om, hvem nærmeste pårørende er i dødsfaldssituationen. Ændringen fremgår af pensionsoversigten for 2008, der angiveligt er udsendt primo 2008 uden at udsendelsestidspunktet er klageren bekendt.

I begrundelsen for klagen gør vi gældende, at afdøde ikke har ønsket en ændring af begunstigelsesvilkårene og han har formodentlig ikke være bekendt med, at Pension Danmark havde til hensigt at ændre begunstigelsesbestemmelserne og han har ikke udtrykkeligt ønsket denne ændring, hvilket må være en betingelse, idet man i modsat fald risikerer, at forsikringsbeløbet udbetales til en person eller personer, som afdøde ikke havde til hensigt at begunstige.

Den væsentligste begrundelse for klagen er således, at afdøde ikke har ønsket det resultat, som fremkom på grund af Pension Danmarks ensidige ændring af pensionsvilkårene.

I Pension Danmarks skrivelse af 2. oktober 2008 anføres det, at bestyrelsen og dermed overenskomstparterne bestemmer indholdet af den overenskomstaftalte pensionsordning, herunder også begunstigelsesbestemmelsen. Det angives, at overenskomstparterne optræder som fuldmægtige på medlemmernes vegne. Som klager bestrider vi, at der foreligger en sådan fuldmagt, der gælder i et så personligt forhold som hvem, der skal være begunstiget i overensstemmelse med policen.

Pension Danmark anfører, at ingen livsarving havde gjort indsigelser overfor Pension Danmark inden udbetalingen af dødsfaldssummen, men hertil bemærkes, at livsarvingerne på daværende tidspunkt slet ikke var bekendt med forsikringens eksistens, idet man først modtog papirerne fra afdødes samlever på et senere tidspunkt.

Ved klagen ønsker vi fastslået, at Pensionsforsikringsselskabet ikke har en fuldmagt til ensidigt at ændre begunstigelsesbestemmelsen uden en direkte accept fra forsikringstageren og at forsikringsselskabet derfor skal udbetale dødsfaldssummen til klagerne som afdødes nærmeste pårørende, nemlig hans livsarvinger."

Heroverfor har selskabet i skrivelse af 25/3 2009 til nævnet anført:

"**Sagsfremstilling**
PensionDanmark er et arbejdsmarkedsrelateret pensions- og livsforsikringsselskab, jf. lov om finansiel virksomhed § 307, som fuldt ud ejes af forsikringstagernes faglige organisationer. Der er tale om en pensionsordning, der har obligatorisk medlemskab i kraft af det enkelte medlems ansættelsesforhold og den gældende overenskomst på arbejdspladsen, der har vedtaget PensionDanmark til at varetage pensionsordning for de ansatte.

Selskabets ejerkreds er som følge af selskabskonstruktionen overenskomstparterne, og PensionDanmarks bestyrelse består af repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, som derigennem alene skal varetage deres respektive medlemmers interesser i forhold til pensionsordningen.

PensionDanmarks bestyrelse (overenskomstparterne) fastlægger rammerne for den overenskomstaftalte pensionsordning, herunder begunstigelsesbestemmelsen, og optræder i den henseende som fuldmægtige på medlemmernes vegne, som de i øvrigt gør det i forhold til andre bestemmelser i overenskomsten på det pågældende fagområde i overensstemmelse med den danske model.

De bestyrelsesgodkendte rammer for pensionsordningen, herunder medlemmernes individuelle valgmuligheder, udmøntes i forsikringsbetingelserne, som løbende - typisk en gang årligt - bliver ændret i overensstemmelse med de aftaler, der indgås af overenskomstparternes repræsentanter i selskabets bestyrelse, hvilket er præciseret i forsikringsbetingelserne § 1, stk. 7, hvoraf fremgår:

'Forsikringsbetingelserne træder uden varsel i kraft den 1. januar 2008, medmindre andet fremgår af den enkelte bestemmelse og erstatter tidligere gældende forsikringsbetingelser. Alle regler indeholdt i forsikringsbetingelserne kan uden varsel ændres efter beslutning i selskabet.'

Pension Danmarks bestyrelse traf således beslutning om en generel ændring af forsikringsbetingelsernes § 6 - begunstigede, hvorefter 'nærmeste pårørende' blev ændret til at være i overensstemmelse med personkredsen i forsikringsaftalelovens § 105a, hvorved samlevere med fælles bopæl i mindst 2 år eller med fællesbarn/børn blev foranstillet medlemmets livsarvinger i rækken af begunstigede efter 'nærmeste pårørende'.

Det betyder, at forsikringsbetingelserne siden 1. januar 2008 har indeholdt følgende bestemmelse om begunstigede, som gælder uanset tidspunktet for indtræden i pensionsordningen:

§ 6, stk. 4.
Med mindre andet er aftalt mellem forsikringstageren og selskabet eller fremgår af lovgivningen, er begunstigede til forsikringstagerens samlede dødsfaldsdækning i selskabet forsikringstagerens 'nærmeste pårørende':

Ved forsikringstagerens 'nærmeste pårørende' forstås i nævnte rækkefølge, jf. forsikringsaftaleloven § 105 a:

- *forsikringstagerens ægtefælle eller registreret partner*
- *forsikringstagerens samlever, hvis samlivet har varet mindst to år, eller forsikringstageren har fællesbarn med samleveren*
- *forsikringstagerens børn, eller*

- *forsikringstagerens arvinger ifølge testamente eller lov*

*Er der ingen arvinger i henhold til begunstigelsesbestemmelsen, testamente eller efter loven, udbetales engangsbeløbet, jf. § 21, stk. 1*3, *til kollektivet.*

Vilkåret om begunstigelse i forsikringsbetingelserne skal ses i lyset af, at overenskomstparterne har besluttet en optagelsesprocedure, hvorefter PensionDanmarks over 500.000 medlemmer er optaget uden individuel kontakt mellem selskabet og det enkelte medlem, men alene ved at de bidragspligtige virksomheder indbetaler pensionsbidrag for de omfattede lønmodtagere til selskabet.

Optagelsen i arbejdsmarkedspensionen sker ved, at arbejdsgiveren indberetter og indbetaler pensionsbidrag for de ansatte i overensstemmelse med gældende overenskomst.

I forlængelse af bidragsindbetalingen fremsender PensionDanmark velkomstmateriale til de nye medlemmer med en række oplysninger om pensionsaftalens generelle indhold samt en pensionsoversigt.

På grund af den aftalte automatiserede optagelsesprocedure, hvor PensionDanmark ikke forinden er i kontakt med medlemmerne, er det af overenskomstparterne i selskabets bestyrelse bestemt, at pensionsaftalen skal indeholde et standardvilkår om begunstigelse af nærmeste pårørende til sikring af, at udbetalingen ved medlemmets død tilfalder medlemmets efterladte - og ikke dødsboet.

Når PensionDanmark efter bestyrelsens beslutning ændrer begunstigelsen af nærmeste pårørende til den nye definition i forsikringsaftaleloven § 105 a, er der tale om en ændring af et standardvilkår, der er fastsat af overenskomstparterne, og ikke et individuelt aftalt vilkår med medlemmet.

Medlemmerne bliver derfor bundet af dette nye standardvilkår om begunstigelse på samme måde, som medlemmerne har været bundet af det hidtil gældende standardvilkår om begunstigelse.

Pension Danmark fastholder, at der er sket en gyldig ændring af begunstigelsesbestemmelsen 'nærmeste pårørende' for [forsikringstagerens] vedkommende, og at nærmeste pårørende derfor rettelig er afdødes samlever, …, som dermed var berettiget modtager af udbetalingen."

Forud for sagens indbringelse for nævnet har selskabet desuden i skrivelse af 2/10 2008 til boets advokat bl.a. anført:

"Medlemmerne får, efter at PensionDanmark har modtaget første pensionsbidrag, tilsendt et velkomstbrev, hvori vi bl.a. orienterer medlemmet om hvem, der er indsat som begunstiget, og at medlemmet har mulighed for at ændre dette ved en skriftlig henvendelse til selskabet, jf. forsikringsbetingelserne § 6, stk. 1.

I øvrigt orienterede PensionDanmark sine medlemmer om den nye 'nærmeste pårørende'-begunstigelsesbestemmelse via pensionsoversigt 2008, der blev sendt ud til samtlige medlemmer.

> Af pensionsoversigten fremgår det, at nærmeste pårørende-bestemmelsen er ændret med henvisning til vilkårene påtrykt pensionsoversigten. Vilkårene fremhæver, at der pr. 1. januar 2008 gælder *'nye regler for nærmeste pårørende. Nærmeste pårørende er ægtefælle, samlever (hvis man har fælles børn eller har boet sammen i mindst 2 år), børn, børnebørn, eller andre arvinger. Hvis pengene skal udbetales til andre, kan du ændre det på www.pension.dk/dinegenpension.'*
>
> Medlemmet har dermed mulighed for at træffe bestemmelse om individuel begunstigelse, udover at forsikringsbetingelsernes § 6, stk.4, jf. forsikringsaftaleloven §105a, fastslår, at udbetalingen skal ske til nærmeste pårørende."

Med henvisning til skrivelsen af 2/10 2008 har nævnets sekretariat ved skrivelse af 11/8 2009 anmodet selskabet om at fremsende den omtalte pensionsoversigt for 2008. Samtidig hermed har sekretariatet anmodet selskabet om at redegøre for, om pensionsoversigtens oplysning om ændringen af begunstigelsesbestemmelsen efter selskabets opfattelse har betydning for sagens afgørelse.

Herefter har selskabet i skrivelse af 27/8 2009 til nævnet anført:

> "PensionDanmark har modtaget Ankenævnets brev af 11. august 2009, hvortil der forespørges til ændring af begunstigelsesbestemmelsen i PensionDanmarks forsikringsbetingelsers § 6 pr. 1. januar 2008.
>
> Det skal dertil bemærkes, at ændringen i forsikringsbetingelsernes § 6 trådte i kraft efter bestyrelsens beslutning i medfør af forsikringsbetingelsernes § 1, stk. 7, der lyder således: *'Forsikringsbetingelserne træder uden varsel i kraft den 1. januar 2008, medmindre andet fremgår af den enkelte bestemmelse, og erstatter tidligere gældende forsikringsbetingelser. Alle regler indeholdt i forsikringsbetingelserne kan uden varsel ændres efter beslutning i selskabet.'*
>
> For så vidt angår forsikringsbetingelsernes 'Generelle bestemmelser' skal det bemærkes, at disse alene er udtryk for en generel informationspligt.
>
> PensionDanmark fastholder således, at der er sket en gyldig ændring af forsikringsbetingelsernes § 6 om definitionen af nærmeste pårørende gældende for alle medlemmer, herunder også [forsikringstageren].
>
> I øvrigt fastholdes alt i PensionDanmarks brev af 25. marts 2009 fremførte."

Efter fornyet anmodning fra nævnets sekretariat har selskabet den 3/9 2009 fremsendt kopi af forsikringstagerens pensionsoversigt for 2008. Af selskabets følgeskrivelse fremgår:

> "Som anmodet fremsendes kopi af pensionsoversigt 2008 for [forsikringstagerens] pensionsordning i PensionDanmark. Det skal i den forbindelse bemærkes, at [forsikringstageren] døde den 18. februar 2008.

PensionDanmark dannede pensionsoversigten pr. 1. marts 2008, men den blev først udsendt medio marts. Af denne grund har [forsikringstageren] ikke modtaget pensionsoversigten før hans død."

Af de forsikringsbetingelser, der var gældende forud for ændringen pr. 1/1 2008, fremgår bl.a.:

"**Generelle bestemmelser**
Forsikringstageren, forsikrede og ejer af forsikringen er den enkelte ansatte, selvstændige erhvervsdrivende mv.

Forsikringstageren modtager ved forsikringens oprettelse en pensionsoversigt og tilhørende generel informationsmateriale. En del af den generelle information om pensionsordningen findes i medfør af bekendtgørelse 1132 af 17. november 2006 om information om livsforsikringsaftaler på selskabets hjemmeside www.pension.dk. Oplysningerne beskriver tilsammen pensionsordningen.

Pensionsoversigten og det tilhørende fremsendte informationsmateriale beskriver nærmere hvilke forsikringsydelser, forsikringstageren er omfattet af og beskriver endvidere de regler, der gælder for udbetaling og fastsættelse af de enkelte forsikringsydelser, herunder aldersgrænser for udbetaling og tilkendelse af forsikringsydelser og regler for aftrapning af de enkelte forsikringsydelsers størrelse.

Forsikringstageren modtager hvert år en ny pensionsoversigt og tilhørende informationsmateriale, som annullerer alle tidligere fremsendte pensionsoversigter og tidligere tilsvarende informationsmateriale.

Ændringer i gældende regler meddeles forsikringstageren enten ved fremsendelse af den årlige pensionsoversigt og tilhørende informationsmateriale eller ved særskilt skrivelse.

De gældende forsikringsbetingelser for PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab kan rekvireres ved henvendelse til selskabet eller kan udskrives fra selskabets hjemmeside www.pension.dk, hvor de findes under 'din egen pension'.

For forsikringen gælder lovbekendtgørelse nr. 999 af 5. oktober 2006 om forsikringsaftaler indeholdte bestemmelser og dansk rets almindelige regler, med mindre andet er bestemt i pensionsoversigten eller i forsikringsbetingelserne. Forsikringstageren, forsikrede og ejer af forsikringen er den enkelte ansatte.

Forsikringstageren modtager ved forsikringens oprettelse en pensionsoversigt og tilhørende generel informationsmateriale, som tilsammen beskriver pensionsordningen, herunder forsikringstagerens individuelle valgmuligheder.

Pensionsoversigten og det tilhørende informationsmateriale beskriver nærmere hvilke forsikringsydelser, forsikringstageren er omfattet af og beskriver endvidere de regler, der gælder for udbetaling og fastsættelse af de enkelte forsikringsydelser, herunder aldersgrænser for udbetaling og tilkendelse af forsikringsydelser og regler for aftrapning af de enkelte forsikringsydelsers størrelse.

§ **1. Virkemåde**

Stk. 1.
Forsikringsbetingelserne gælder for forsikringer i PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab, herefter selskabet, som er oprettet på baggrund af kollektive overenskomster, aftaler og lignende, hvor forsikringen er en obligatorisk del af ansættelsesforholdet
…
Stk. 7.
Forsikringsbetingelserne træder uden varsel i kraft den 24. august 2007, medmindre andet fremgår af den enkelte bestemmelse, og erstatter tidligere gældende forsikringsbetingelser. Alle regler indeholdt i forsikringsbetingelserne kan uden varsel ændres efter beslutning i selskabet.
…
§ 6. Begunstigede
Stk. 1.
Forsikringstageren kan indsætte begunstigede jf. stk. 2. En begunstigelsesindsættelse skal meddeles skriftligt til selskabet enten på papir eller elektronisk ved brug af digital signatur. Det samme gælder ved ændring eller tilbagekaldelse.
…
Stk. 4.
Med mindre andet er aftalt mellem forsikringstageren og selskabet eller fremgår af lovgivningen, er begunstigede til forsikringstagerens samlede dødsfaldsdækning i selskabet forsikringstagerens 'nærmeste pårørende'. Ved forsikringstagerens 'nærmeste pårørende' forstås forsikringstagerens ægtefælle eller registreret partner, eller hvis en sådan ikke efterlades, forsikringstagerens børn, eller hvis sådanne heller ikke forefindes, forsikringstagerens arvinger ifølge testamente eller lov. Er der ingen arvinger i henhold til begunstigelsesbestemmelse, testamente eller efter loven, udbetales engangsbeløbet ved dødsfald, jf. § 21, stk. 1-3, til kollektivet."

Af forsikringsbetingelserne, der var gældende fra den 1/1 2008, fremgår bl.a.:

"**§ 6. Begunstigede**
…
Stk. 4.
Med mindre andet er aftalt mellem forsikringstageren og selskabet eller fremgår af lovgivningen, er begunstigede til forsikringstagerens samlede dødsfaldsdækning i selskabet forsikringstagerens 'nærmeste pårørende'.

Ved forsikringstagerens 'nærmeste pårørende' forstås i nævnte rækkefølge, jf. forsikringsaftaleloven § 105 a:

- forsikringstagerens ægtefælle eller registreret partner
- forsikringstagerens samlever, hvis samlivet har varet mindst to år, eller forsikringstageren har fællesbarn med samleveren
- forsikringstagerens børn, eller
- forsikringstagerens arvinger ifølge testamente eller lov.

Er der ingen arvinger i henhold til begunstigelsesbestemmelsen, testamente eller efter loven, udbetales engangsbeløbet, jf. § 21, stk. 1-3, til kollektivet."

8. 75.766

Nævnet udtaler:
Nævnet er bekendt med, at der verserer en byretssag vedrørende forsikringsaftalelovens § 105 A og spørgsmålet om, hvorvidt en samlever under visse omstændigheder omfattes af begrebet "nærmeste pårørende", bl.a. som følge af vedkommende faglige organisations beslutning om ændring af begunstigelsesreglerne i allerede indgåede forsikringer. Den sag er på grund af sin principielle karakter begæret henvist til afgørelse ved landsretten.

Nævnet finder på denne baggrund, at nærværende sag vedrører sådanne principielle fortolkningsspørgsmål, at nævnet med henvisning til sine vedtægters § 4, stk. 1, må afstå fra at afgøre sagen.

Herefter

b e s t e m m e s :

Nævnet kan ikke afgøre sagen.

Poul Sørensen